

Voor onderzoekers van Amsterdam UMC en Vrije Universiteit Amsterdam

➤ Van onderzoeker naar ondernemer

Hoe start je een spin-off bedrijf?

www.ixamsterdam.nl

INNOVATION
EXCHANGE
AMSTERDAM

› De stappen die je doorloopt bij het opzetten van een spin-off bedrijf

Welke afspraken zijn er nodig, hoe pak je dit aan en wie kunnen je daarbij helpen.

› Wat is een spin-off? / 03

› Hoe pak ik dit aan en hoe helpt IXA mij daarbij? / 04

› Ontwikkelen van het idee: haalbaarheidsonderzoek / 06

› Ondernemingsplan / 06

› Verdeling van de aandelen / 06

› Met welk partijen heb ik te maken? / 08

› Het gebruik van een octrooi door de spin-off / 09

› Veel gestelde vragen / 10

› Voorbeelden / 16

» Wat is een spin-off?

Een spin-off is een kennisintensieve onderneming die door een universitair medewerker wordt opgezet. Die nieuwe onderneming maakt gebruik van kennis of onderzoeksresultaten van de kennisinstelling voor de ontwikkeling van nieuwe producten of diensten. Denk hierbij aan een nieuwe techniek, chemische stof, nieuwe meetmethode of nieuwe onderwijsmethodiek. In bepaalde gevallen kun je ook dienstverlenende activiteiten vanuit universitaire faciliteiten of wetenschappelijke advisering in een spin-off onderbrengen.

IXA is het gezamenlijke kennis-transfer office van Amsterdam UMC HvA, UvA, en VU.

Bij IXA werken business developers, subsidieadviseurs en juristen; vaak zelf oud-

onderzoekers en ondernemers. Met deze deskundigen kun je sparren over je ideeën en bepalen wat de beste manier is om kennis te vermarkten (exploiteren).

» Hoe pak ik dit aan en hoe helpt IXA mij daarbij?

De door jou ontwikkelde kennis en onderzoeksresultaten kunnen van grote waarde zijn voor de maatschappij, maar de afstand tussen de maatschappij en de academische wereld is vaak groot. IXA beschikt over de expertise om die afstand succesvol te overbruggen.

Met IXA kun je ook je vragen en twijfels bespreken, bijvoorbeeld om te bepalen of ondernemen bij je past, welke rol jij zelf zou willen vervullen in de spin-off: wil je actief betrokken zijn of blijf je liever op de achtergrond? En hoe het ondernemen zich verhoudt tot je wetenschappelijke carrière?

De eerste stap bij ondernemen is vaak het beschrijven van die kennis, uitvinding, innovatie - het idee - en bepalen of dat idee geschikt is voor verdere exploitatie. Dit leg je met hulp van een IXA business developer vast in een zogenaamd Invention Disclosure Formulier (IDF). De business developers van IXA helpen je hierbij.

Bescherming van een innovatie of uitvinding

De kennis moet soms beschermd worden. In sommige gevallen is kennis automatisch beschermd, bijvoorbeeld via het auteursrecht op software, dat ontstaat direct en hoeft niet te worden aangevraagd. In andere gevallen is het nodig om kennis actief te beschermen, omdat potentiële gebruikers van de kennis exclusieve rechten nodig hebben om de benodigde investeringen terug te kunnen verdienen.

Voor uitvindingen is de meest geëigende route het aanvragen van een octrooi. IXA begeleidt het proces van octrooieren. De kosten voor de aanvraag worden betaald uit het Octrooifonds van je kennisinstelling. Het octrooi komt op naam van de kennisinstelling te staan omdat je de kennis als medewerker van de kennisinstelling hebt ontwikkeld. Dit is vastgelegd in de CAO-NU, CAO-Universitaire Medische Centra en in de Regeling Kennisexploitatie. De onderzoeker wordt als uitvinder op het octrooi vermeld.

Opstellen ondernemingsplan

Vervolgens ontwikkel je samen met de IXA business developer een exploitatietraject voor het nieuwe idee, toegesneden op jouw situatie. Als de beste exploitatieroute een spin-off lijkt, dan bespreek je vervolgens met IXA de inhoudelijke, organisatorische, financiële en juridische aspecten en legt dit vast in een ondernemingsplan. Hierbij kijken jullie samen naar wat jouw rol binnen de onderneming kan zijn en welke rol de universiteit in de spin-off zou moeten hebben.

Indien een spin-off bedrijf niet de beste route lijkt om je kennis naar de markt te brengen, dan bespreek je samen met IXA andere mogelijkheden voor kennisexploitatie. Denk hierbij aan het licentiëren aan een externe partij of verdere ontwikkeling van het idee door samenwerking met een bedrijf.

› Ontwikkelen van het idee: haalbaarheids-onderzoek

Het onderzoeken van de technische haalbaarheid en commerciële levensvatbaarheid van een innovatief idee kost vaak geld. Financiering hiervan kun je als onderzoeker met hulp van IXA aanvragen bij bijvoorbeeld het NWO Take-off programma. Daarnaast zijn er fondsen die een Proof-of-Concept lening verstrekken aan startende bedrijven zoals het Innovatiefonds Noord-Holland. De kennisinstelling beschikt ook over zulke fondsen. Op de IXA website staat een overzicht van de diverse fondsen.

› Ondernemingsplan

Een sterke onderneming begint met een goed ondernemingsplan. Dit beschrijft welk probleem door het nieuwe product of dienst wordt opgelost, in welke behoeften wordt voorzien, welke markt er is en de positie ten opzichte van de concurrentie. Het plan bevat marktanalyses, een marketingplan en een verdienmodel.

» Verdeling van de aandelen

In deze fase wordt ook gekeken naar aandeelhouderschap: wie zijn de aandeelhouders en hoe worden de aandelen verdeeld? Vaak zal de kennisinstelling in de beginfase door middel van een aandeelhouderschap (via haar holding BV) nog enige zeggenschap willen houden over wat er met haar kennis gebeurt. Eventuele andere aandeelhouders zijn bijvoorbeeld investeerders en een van buiten aangetrokken directeur (Chief Executive Officer ofwel CEO). Als onderzoeker heb je de keuze tussen participeren via aandelen of via de in de Regeling Kennisexploitatie vastgelegde verdeling van inkomsten van de kennisinstelling uit de verkoop van haar aandelen of inkomsten uit de licentieovereenkomst.

Als onderzoeker in dienst van de instelling kun je maximaal 4,9% van de aandelen verwerven. In bepaalde gevallen is het mogelijk een groter aandelenbelang te verkrijgen. Dit hangt van verschillende situaties af, bijvoorbeeld in het geval je deels bij de kennisinstelling uit dienst gaat om in de spin-off te werken.

Nevenwerkzaamheden

Om (de schijn van) belangenverstremming te voorkomen, zijn uiteraard heldere afspraken met je leidinggevende noodzakelijk. In de Regeling Nevenwerkzaamheden van je instelling staat waaraan je zoal moet denken. Je zult in ieder geval transparant moeten zijn over je aandeelhouderschap en dit publiceren volgens de daarvoor geldende regels en via de daarvoor beschikbare kanalen.

Verdeling netto-opbrengst van de kennisexploitatie:

- **1/3 deel** is voor de onderzoeker persoonlijk met een maximum van € 1 miljoen. Is de kennis door meer dan twee onderzoekers gegenereerd? Dan wordt het onderzoekersdeel verdeeld over alle betrokkenen, met een maximum van € 2,5 miljoen. Deze inkomsten zijn bruto en worden als gratificatie uitgekeerd.
- **1/3 deel** is voor de faculteit, divisie of onderzoeksgroep waar de kennis is gegenereerd. De afdeling bepaalt zelf waaraan ze haar deel besteedt.
- **1/3 deel** gaat naar de universiteit en wordt gebruikt voor kennisvalorisatie, het stimuleren van innovatieve ideeën uit onderzoek en de bescherming daarvan.

Zoals hierboven aangegeven is het ook mogelijk om af te zien van aandelen. In dat geval deel je in de opbrengst van de exploitatie van de door jou gegenereerde kennis.

De kennisinstelling brengt haar aandelen onder in haar Holding BV. Het aandelenpercentage is afhankelijk van veel factoren waaronder wat diverse aandeelhouders in de spin-off inbrengen. Investeerders kunnen in ruil voor hun investeringen ook aandelen verkrijgen.

De spin-off kan resterende aandelen onderbrengen in een optiepool voor toekomstige medewerkers. Meer informatie over de regels voor aandeelhouderschap vind je in de Regeling Kennisexploitatie van je instelling op de IXA website en op intranet van je kennisinstelling.

Ontwikkel je vaardigheden: workshops, trainingen en incubator faciliteiten

Wil je je ondernemersvaardigheden ontwikkelen? Ben je nieuwsgierig naar ervaringen van collega's met ondernemen? Heb je hulp nodig bij het aanvragen van een subsidie of financiering voor je spin-off?

IXA en ACE organiseren geregeld workshops, Inspire sessies en seminars voor onderzoekers die met hun onderzoeksresultaten en kennis de markt op willen.

Een overzicht van alle activiteiten, workshops en faciliteiten vind je op www.ix.nl.

› Met welke partijen heb ik te maken?

Binnen de kennisinstelling zijn verschillende partijen die je ondersteunen bij de ontwikkeling van de spin-off én bij de ontwikkeling van je ondernemersvaardigheden.

IXA ondersteunt en adviseert je bij de opstart, het ontwikkelen van je ondernemingsplan, vroege financiering en het zo nodig beschermen van kennis (intellectueel eigendom). Daarnaast wordt op basis van de Regeling Kennisexploitatie vastgesteld hoeveel aandelen de betrokken onderzoekers en de kennisinstelling (vanuit de Holding) verkrijgen in de spin-off.

Holding BVs (AMC Ventures Holding, VUmc Holding of VU Holding) zijn 100% dochters van de kennisinstellingen en opgericht om een strikte scheiding aan te brengen tussen de met publiek en privaat geld gefinancierde activiteiten die hun oorsprong hebben aan de universiteit. Ze ondersteunen het oprichten van spin-offs als ze participeren en kunnen in sommige gevallen ook investeren in spin-offs.

Met je **decaan, instituutsdirecteur of afdelingshoofd** maak je afspraken over het aantal uur dat je wekelijks aan de spin-off kunt besteden en over het gebruik van universitaire faciliteiten (bijv. laboratoria ed.). De spin-off betaalt voor dat gebruik een marktconforme vergoeding. In sommige gevallen kan terugbetaling daarvan enige tijd uitgesteld worden.

› Het gebruik van een octrooi door de spin-off

Als er een octrooi is aangevraagd op de vinding waarmee je wilt ondernemen, dan zal de kennisinstelling het octrooi doorgaans aan de spin-off in licentie geven. De spin-off krijgt dan in ruil voor o.a. een marktconforme vergoeding (die o.a. uit royalties, aandelen of een combinatie daarvan kan bestaan) een gebruiksrecht om met de kennis de markt op te kunnen gaan.

Naast deze financiële afspraken worden in de licentieovereenkomst tussen de spin-off en de kennisinstelling nog andere zaken geregeld. Denk hierbij aan afspraken over het toepassingsgebied voor gebruik van het octrooi, de mate van exclusiviteit en een anti-ijskast clause. Dit laatste houdt in dat als het bedrijf de kennis niet of te langzaam doorontwikkelt, de licentie ingetrokken kan worden. De kennisinstelling behoudt altijd het recht om de geoctrooieerde kennis te gebruiken voor verdere onderzoeks- en onderwijsdoeleinden.

Demonstrator Lab

Dit is een faciliteit voor alle studenten en onderzoekers van de Amsterdamse kennisinstellingen om hun idee te toetsen en verder te ontwikkelen in een product of dienst. Het lab biedt fysieke ruimte, maar ook ondersteuning om technologie te ontwikkelen en toegang tot kennis en infrastructuur binnen het universitaire netwerk.

ACE-incubator BV

(voortgekomen uit het Amsterdam Center for Entrepreneurship), waarin HvA, UvA, VU en Amsterdam UMC participeren, biedt ondernemersprogramma's en -faciliteiten in de start- en scale-up fase van spin-offs.

Amsterdam Venture Studios

Onder de naam Amsterdam Venture Studios biedt IXA op diverse universitaire campussen in de stad incubator faciliteiten. Deze studio's bieden startende universitaire ondernemers faciliteiten om hun onderneming te laten groeien. Amsterdam Venture Studios vind je op de VU Campus, in het AHTC tegenover het AMC, op het REC-UvA (Law Hub), Amsterdam Science Park (Startup Village), de Binnenstads-campus-UvA (Venture Lab Humanities) en op de Amstel Campus HvA.

› **Veelgestelde vragen**

Waarom stimuleren de kennisinstellingen ondernemerschap?

Ondernemen is voor kennisinstellingen geen doel op zich. Het is een manier om kennis en resultaten in de maatschappij toe te passen en verder te ontwikkelen. Bijvoorbeeld door kennis en innovaties via een product of dienst op de markt te brengen. Daarnaast:

- › draagt kennisintensief ondernemen bij aan (1) verdere ontwikkeling van je onderzoeksresultaten; en (2) een positief beeld van wetenschap en de kennisinstelling;
- › zijn spin-offs een alternatief beroepsperspectief voor PhD's en onderzoekers;
- › dragen spin-offs bij aan de werkgelegenheid.

Hoe voorkomt de kennisinstelling belangenverstremgeling?

Onderzoekers moeten te allen tijde kritisch en onafhankelijk kunnen optreden. Daarom worden er met de onderzoeker en de faculteit of divisie/afdeling, tijdig afspraken gemaakt om belangenverstremgeling te voorkomen. De kennisinstelling volgt hierin de landelijke richtlijnen voor nevenwerkzaamheden zoals geformuleerd in de CAO-NU en CAO-UMC en de toepasselijke regelingen op het gebied van nevenwerkzaamheden.

Wat doet de kennisinstelling met de inkomsten uit spin-offs?

Holding BV's ontvangen door de verkoop van aandelen en uit licenties geld. Deze inkomsten worden na aftrek van bepaalde kosten verdeeld, zie kader op pagina 9, en de Regeling Kennisexploitatie van je instelling.

» Voorbeelden

Aandelenverdeling van de spin-off

Universitair hoofddocent Albert heeft een nieuw soort kunstmest ontwikkeld. Hij heeft de uitvinding gedeeld met IXA en na evaluatie is besloten een octrooiaanvraag in te dienen. Albert wil de vondst graag in een spin-off verder ontwikkelen, maar wil ook onderzoeker blijven. Albert heeft een ondernemer gevonden die de spin-off wil leiden. Albert komt met zijn afdelingshoofd overeen dat hij met behoud van salaris gedurende één dag per week in de spin-off aan de slag gaat. Na twee jaar wordt geëvalueerd en bekeken hoe Albert zijn carrière zal voortzetten: afhankelijk van zowel zijn eigen ontwikkeling als die van de spin-off, kan Albert besluiten te stoppen óf juist meer tijd te besteden aan de spin-off. In overleg met IXA wordt afgesproken dat Albert vooralsnog 4,9% van de aandelen krijgt.

Het octrooi wordt in combinatie met know-how door de kennisinstelling aan de spin-off in licentie gegeven tegen een marktconforme vergoeding en met duidelijke commerciële en technische ontwikkeldoelstellingen.

Onderzoeker wordt aandeelhouder

Hoogleraar Carolien is benaderd door een ervaren ondernemer die een biotechbedrijf wil starten met de technologie van haar onderzoeksgroep. De eerste gesprekken verlopen goed. De ondernemer zal het bedrijfsplan opstellen, het managementteam samenstellen, startkapitaal inbrengen en investeerders zoeken. De ondernemer krijgt 60% van de aandelen, de Holding 35%. Carolien blijft fulltime voor de universiteit werken en kiest voor een aandelenbelang van

4,9% in de spin-off; de overige betrokken onderzoekers nemen geen aandelen, maar kiezen ervoor om te delen in de opbrengst van de kennisexploitatie. Carolien wordt de eerste drie jaar Chief Scientific Officer van de spin-off. Ze houdt formeel haar fulltime aanstelling bij de universiteit en wordt voor één dag in de week gedetacheerd. Om (de schijn van) belangenverstrengeling te voorkomen vertegenwoordigt Carolien uiteraard niet het bedrijf of de universiteit bij het maken van onderlinge afspraken.

Voor het exclusieve gebruik van het octrooi komen de kennisinstelling en de spin-off een vergoeding overeen. Op eventuele nieuwe vindingen uit Caroliens' onderzoeksgroep in hetzelfde veld krijgt de spin-off voor de eerste twee jaar een eerste optie op het onderhandelen van een licentie.

» Ben je nieuwsgierig geworden of heb je nog vragen?

Naast vragen over de praktische aspecten van het starten van een spin-off bedrijf vraag je je wellicht ook af hoe ondernemen zich kan verhouden tot je wetenschappelijke carrière. Hoe je het kunt combineren met je werk als onderzoeker, of het je niet te veel tijd gaat kosten en of het wel de moeite waard is. Maak een afspraak met een van onze experts en bespreek je vragen. We helpen je graag bij het opzetten van een succesvolle onderneming.

» Meer weten over het starten van een bedrijf?

Maak een afspraak met een IXA collega:

IXA office VU-VUmc

info@ixa.nl | 020 598 9905

IXA office AMC

info@ixa.nl | 020 566 5056

